

Обраћање пред Савјетом безбједности УН-а

Поштовани господине предсједниче, екселенције, даме и господо,

Захваљујем вам се што сте ми данас дали прилику да представим свој трећи извјештај као високи представник од када сам преузео ову дужност у јулу 2007. године. Надам се да ће вам мој нови извјештај дати бољи увид у цјелокупну ситуацију у Босни и Херцеговини, односно како ствари стоје сада и са којим ћемо се изазовима суочити у периоду који је пред нама.

Када сам вам се обраћао у мају, Босна и Херцеговина је, након дугих кашњења и великог међународног ангажмана, усвојила дуго чекане законе о реформи полиције, који су били кључни услов за земљу да потпише Споразум о стабилизацији и придруживању са Европском унијом. Потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању 16. јуна је представљало важну прекретницу на путу Босне и Херцеговине ка Европској унији.

Ово је до сада први уговорни однос између Босне и Херцеговине и Европске уније. Исти даје прилику грађанима Босне и Херцеговине да оставе за собом своју недавну трагичну прошлост, те да изграде мирну и просперитетну будућност за себе, унутар Европске уније.

Међутим, упркос напретку оствареном у погледу евро-атлантског програма, политичка ситуација и даље је тешка, јер су стари и темељни изазови у Босни и Херцеговини и даље присутни. Још увијек нема довољно разумијевања у погледу потребе ангажовања на дијалогу, постизања компромисних рјешења и прављења

уступака, како би земља могла кренути напријед. Наравно, извјесну утјеху представља чињеница што можемо констатовати да се ово није пренијело на безбједносну ситуацију, која је и даље стабилна. Међутим, националистички и етнички програми настављају да доминирају над програмом који би, у ствари, требао бити битан – евро-атлантским програмом.

Посљедица тога је чињеница да потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању, напредак ка либерализацији визног режима са Европском унијом и одлука NATO савеза да се отпочне интензивирани дијалог са Босном и Херцеговином нису довели до промјене у приступу која нам је потребна, нити су резултирали веома потребним замахом за спровођење реформи.

У протеклим мјесецима видјели смо како негативна и националистичка реторика са свих страна наставља да буде правило, умјесто изузетка. Било је бројних оспоравања Дејтонског мировног споразума, усмјерених како против државе и њених стурктура, тако и против постојања Републике Српске као једног од два ентитета Босне и Херцеговине. Такви ставови директно утичу на политичку ситуацију, тако што подривају међунационално повјерење и чине постизање компромисних рјешења још тежим. И ово непотребно успорава пут Босне и Херцеговине ка евро-атлантским интеграцијама.

Општински избори у октобру су даље заострили ставове на свим странама.

Дозволите ми да вам презентујем конкретне примјере: током протеклих мјесеци, органи власти Републике Српске су у бројним навратима оспоравали институције, надлежности и законе државе (наведене у овом извјештају). Средином октобра, Народна скупштина Републике Српске је поновила своје закључке из фебруара ове године, у складу са којима сматра да Република Српска има право да одржи референдум о отцјепљењу од државе Босне и Херцеговине.

Такође смо видјели како се играју политичке игре на директну

штету владавине закона, при чему је Влада Републике Српске званично оспорила обавезу административних тијела у том ентитету да сарађују са органима за спровођење закона и правосудним органима државе, у случају гдје су исти водили прелиминарну истрагу везану за извјесне уговоре које је додијелила Влада Републике Српске. Иако је у овом случају Република Српска, након веома много седмица, на крају испоштовала обавезу, оваква оспоравања су озбиљна и захтијевају нашу пуну пажњу, будући да владавина закона представља један од стубова демократске државе. У овом смислу, сви појединци и све институције у Босни и Херцеговини морају сарађивати безусловно са државним органима за спровођење закона и правосудним органима.

Сличну забринутост изазивају и потешкоће на које је моја Канцеларија наилазила много пута у случају Републике Српске, када се ради о сарадњи са високим представником, како то захтијева Анекс 10 Дејтонског мировног споразума. Учестала одбијања да се достави тражена документација представљају поново веома директно питање поштовања и испуњавања законских обавеза, које директно проистичу из Дејтонског мировног споразума.

Недавна кривична пријава, коју је поднијела Влада Републике Српске против већег броја домаћих и међународних званичника, укључујући и мог првог замјеника, у којој се наводи завјера усмјерена на уништење тог ентитета, представља још један такав случај.

Ово је дјеловање против мјера ОНР-а посебно, те против међународне заједнице у цјелини. С тим у вези, желим да вас подсјетим да је моја Канцеларија током протеклих 13 година запошљавала грађане из 37 земаља. Управо је опредијељеност ових земаља, као и многих других, омогућила напредак у Босни и Херцеговини. И наша је одговорност да не дозволимо да наслеђе Канцеларије високог представника буде нарушено и угрожено.

Али оспоравања и негативна реторика долазили су са свих

страна. Нарочито треба споменути да је члан Предсједништва Босне и Херцеговине, Харис Силајџић, константно заговарао свој приватни политички план, користећи свој положај и међународне форуме, попут Генералне скупштине УН-а, како би довео у питање право Републике Српске на постојање. Његова неспремност да поштује уставну организацију Босне и Херцеговине потврђена је, такође, у његовом недавном писму шефовима држава ЕУ и земаља чланица НАТО-а. Такав став само доприноси јачању неповјерења Републике Српске према Босни и Херцеговини и неће довести земљу нигдје.

Сва ова дешавања и негативна политичка атмосфера резултирали су осјетним падом у спровођењу реформи. Нарочито, од почетка предизборне кампање за општинске изборе у љето ове године, остварен је слаб напредак у испуњењу пет циљева и два услова које је утврдио Савјет за имплементацију мира, а који би омогућили затварање ОНР-а и транзицију у појачан ангажман ЕУ у Босни и Херцеговини. Слаб напредак такође је остварен у рјешавању приоритета из Европског партнерства.

Посебно треба истаћи да су државне институције осјетиле посљедице у оваквом окружењу. Парламентарна скупштина је очигледно радила испод својих капацитета и усвојила је само 22 нова закона у прве двије године мандата. Савјет министара и Предсједништво су, такође, трпјели посљедице међуетничких тензија и неповјерења.

Дозволите да нагласим да ће Босна и Херцеговина, ако жели да крене даље на путу ка евро-атлантским интеграцијама, морати да промијени начин на који се спроводи политика у земљи. Политику нултог збира мораће да замијени политика заснована на компромису и спремности да се стране нађу на пола пута. Ово не могу довољно снажно нагласити. То је од суштинског значаја за стабилну земљу, усмјерену ка будућности.

Међутим, иако је јасно да је политичка ситуација у Босни и Херцеговини и даље тешка и осјетљива, такође је важно нагласити да смо током протеклих неколико седмица видјели и

неке охрабрујуће знакове.

8. новембра ове године, предсједници највеће бошњачке странке, те највећих странака босанских Срба и Хрвата (СДА, СНСД и ХДЗ) усагласили су Заједничку изјаву о неколико питања, међу којима су многа од кључног значаја за будућност земље: три политичке странке договориле су се о начину дјеловања за испуњење задатих циљева, утврђених за транзицију Канцеларије високог представника у појачан ангажман ЕУ, те о уставној реформи и попису становништва. Многа од ових питања, укључујући и посљедња два, представљала су политичку препреку мјесецима, па чак и годинама.

Ово је позитиван споразум и с правом је поздрављен од стране министара вањских послова ЕУ 10. новембра те Управног одбора Савјета за имплементацију мира 20. новембра. Укупно гледајући, заједничка изјава нуди потенцијал да се изађе из постојећег политичког ћорсокака. Сада је важно претворити приједлоге из заједничке изјаве у конкретне мјере, размотрене и усвојене од стране релевантних институција Босне и Херцеговине. С тим у вези, одлука коју је Савјет министара донио убрзо након споразума да понуди конкретне мјере за ова питања представља охрабрујући развој догађаја. Улога међународне заједнице би требало да буде да подржи политичке лидере у Босни и Херцеговини у таквим настојањима. На крају, домаћи компромис и консензус су најбољи – ако не и једини – пут напријед за Босну и Херцеговину.

Још један значајан догађај у току извјештајног периода јесте хапшење Радована Караџића у јулу мјесецу. Ово хапшење, уз раније хапшење Стојана Жупљанина, у којем су допринос дале и агенције за спровођење закона у БиХ, индикатор је спремности Босне и Херцеговине да оствари напредак у вези са овим питањем. Земља је уложила значајне напоре како би одржала задовољавајући степен сарадње са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију.

Још једна област коју желим да споменем јесте економија. Босна

и Херцеговина ће се, као и већина земаља, суочити са значајним изазовима на економском плану у 2009. години. Сви политички лидери у Босни и Херцеговини су свјесни ове чињенице, и показали су спремност да предузму мјере како би одговорили на ову ситуацију. У новембру је Савјет министара одлучио да повећа гаранције за банковне депозите на 10,000 евра. Осим тога, држава и ентитети су појачали напоре како би боље искоординисали своје фискалне политике.

Без обзира на ове добре вијести, морамо стално имати на уму цјелокупну слику. Позитивни кораци које смо видјели у посљедњих неколико седмица могу се лако поништити новом негативном реториком и једностраним потезима неког од политичких лидера.

Мој примарни задатак у периоду на који се односи овај извјештај био је да омогућим да органи БиХ испуне пет циљева и два услова који су постављени за затварање ОНР-а и његову транзицију у ојачану Канцеларију специјалног представника ЕУ.

Познато вам је да је Управни одбор Савјета за имплементацију мира у фебруару ове године поставио пет циљева које треба да испуне органи власти БиХ:

1. прихватљиво и одрживо рјешење питања државне имовине;
2. прихватљиво и одрживо рјешење питања имовине одбрамбених структура;
3. пуна имплементација Коначне арбитражне одлуке о Брчком;
4. фискална одрживост;
5. успостављање владавине закона.

Осим ових циљева, Управни одбор Савјета за имплементацију мира

сложио се да је потребно испунити два услова: потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању, те позитивна оцјена политичке ситуације у Босни и Херцеговини коју би дао Управни одбор Савјета за имплементацију мира.

Иако су све ове приоритетне области за реформу утврђене прије неког времена, а органи власти Босне и Херцеговине су их већ раније прихватили као обавезе, постизање тих циљева ипак не иде лако.

Од моје посљедње посјете УН-у овдје у мају, Управни одбор Савјета за имплементацију мира састао се два пута, најприје 25. и 26. јуна, те недавно, 19. и 20. новембра.

Све у свему, Савјет за имплементацију мира заузео је став да је дошло до помака у постизању услова за транзицију из Канцеларије високог представника у Канцеларију специјалног представника Европске уније, али органи власти у Босни и Херцеговини још доста тога треба ураде како би заиста завршили посао.

На састанку Савјета за имплементацију мира одржаном 19. и 20. новембра, чланови Савјета истакли су да је потребно уложити додатне напоре, посебно када је ријеч о рјешавању питања везаних за имовину државе и одбрамбених структура, прије него што буде у прилици да донесе одлуку о транзицији из ОHR-а у Канцеларију специјалног представника ЕУ. Савјет се сложио да ће се интензивно ангажовати на оба ова питања у предстојећим седмицама и мјесецима и на тај начин дати подршку Канцеларији високог представника како би се до прољећа постигла рјешења.

То неће бити лако, но то је предуслов за транзицију, са чиме се слажу сви чланови Управног одбора Савјета за имплементацију мира.

То значи да ће ОHR продужити свој мандат у складу са Дејтонским мировним споразумом и у 2009. години. Наредни састанак Савјета за имплементацију мира, на којем ће се разматрати будућност ОHR-а, одржаће се 25. и 26. марта наредне

године.

Недавно одржани састанак Савјета за имплементацију мира такође је означио и почетак раговора Савјета о општој структури будућег ангажмана међународне заједнице у Босни и Херцеговини.

Све државе чланице Савјета за имплементацију мира дијеле процјену да се морамо у потпуности усредсредити на поновно ангажовање у овој земљи, с циљем закључења наше мисије. У том погледу, приоритетну пажњу ћемо посветити реализацији плана активности OHR-а, с тим да је, исто тако, јасно да ће међународна заједница, а посебно ЕУ, требати да почне са припремама за наредни корак.

Савјет за имплементацију мира је поздравио овакав приступ и спремност Европске уније да преузме већу улогу у Босни и Херцеговини након затварања Канцеларије високог представника. Сада ће бити важно да ЕУ има детаљно разрађену и вјеродостојну стратегију када дође вријеме за транзицију. Ово ће увелико олакшати одлуку о транзицији и даљим корацима.

Министри вањских послова ЕУ су недавно (10. новембра) дали јасан сигнал да су одлучни да крену напријед у овом смјеру и поздравили су заједнички извјештај високог представника Солане и комесара Рена о снажнијем и енергичнијем ангажману ЕУ у Босни и Херцеговини у будућности. Овај извјештај ће служити као основа за утврђивање обновљене стратегије ЕУ за Босну и Херцеговину у наредним седмицама и мјесецима.

Поново подвлачим значај чињенице да међународна заједница Босни и Херцеговини посвећује довољну и заслужену пажњу. Пажња која се у посљедње вријеме посвећује Босни и Херцеговини, која је резултирала серијом састанака на високом нивоу о Босни и Херцеговини и неколико посјета високих званичника сигурно су имали ефекта.

Нема сумње да је ово допринијело чињеници да су највеће политичке странке постигле споразум 8. новембра. Важно је да УН, ЕУ и шира међународна заједница осигурају адекватне даље

активности: ми имамо одговорност у Босни и Херцеговини и морамо је испунити.

И коначно, сматрам да је резолуција Савјета безбједности УН-а, донесена 20. новембра о продужењу мандата операције EUFOR/Althea за још једну годину још један значајан инструмент и знак јединства међународне заједнице, те бих, зато, желио да поздравим њено усвајање. Може се рећи да присуство снага EUFOR/Althea поздрављају сва три конститутивна народа у Босни и Херцеговини.

Нова резолуција Савјета безбједности УН-а о операцији Althea, заједно са обавезама које су прошлог мјесеца преузели министри вањских послова и одбране ЕУ у смислу задржавања садашњег броја припадника EUFOR-а, представља важан аспект свеукупне стратегије ЕУ у Босни и Херцеговини. Када “политичка ситуација то омогући”, мисија EUFOR/Althea ће се трансформисати у мању војну мисију без извршних овлаштења.

А у погледу будућности, важно је да задржимо замах који смо постигли током протеклих неколико седмица, како бисмо осигурали постизање напретка. Дозволите ми да још једном нагласим да шира међународна заједница треба да настави да Босни и Херцеговини и даље посвећује потребну пажњу. На тај начин можемо помоћи овој земљи да осигура политичку стабилност и напредак на путу евро-атлантских интеграција.

Такође је важно да констатујемо да је током протеклих неколико седмица створена позитивнија атмосфера и да искористимо исказану спремност како би се постигао компромис. Добра воља је крхка. И зато је још важније да се та добра воља сачува како би се постигли конкретни резултати који су нам потребни.

Наш интензивнији ангажман је наша најбоља шанса да имплементирамо план активности ОНР-а и окренемо се ка снажнијем ангажману Европске уније у БиХ. Међутим, не смијемо мислити само на наше свакодневне активности, него морамо и унапријед испланирати будућу водећу улогу коју ће преузети

Европска унија. ЕУ ће предузимати велике напоре у мјесецима и седмицама које су пред нама како би развила кохерентну и снажну стратегију, у очекивању периода након затварања ОНР-а и даљњих изазова које ће та нова фаза донијети. Питање транзиције није питање административног сегмента транзиције ОНР-а у Канцеларију специјалног представника ЕУ, него трајне стабилности Босне и Херцеговине.

Прије двије седмице смо обиљежили 13. годишњицу парафирања Дејтонског мировног споразума. У том контексту, морамо да обезбиједимо да природа и обим нашег ангажмана одговарају садашњој фази у којој се ова земља налази у оквиру свог послијератног опоравка и европске интеграције.

Крајњи циљ, који сви желимо да постигнемо, је јасан – Босна и Херцеговина као «мирна, одржива земља која незаустављиво напредује на путу европске интеграције». Грађани Босне и Херцеговине заслужују европску будућност. Они морају бити потпуно увјерени да смо ми ту да им сада помогнемо и да ћемо остати с њима да завршимо овај задатак до самог краја.

Хвала.